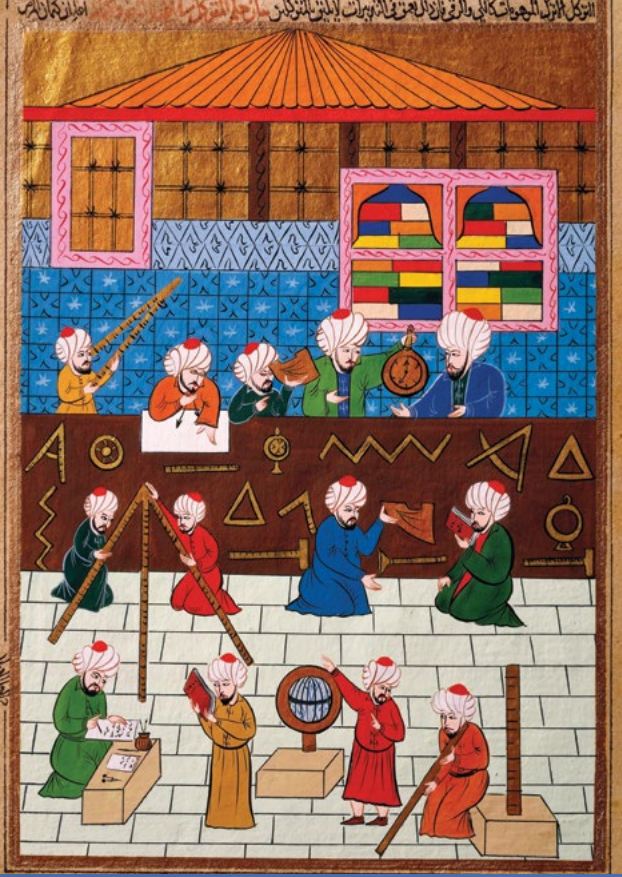

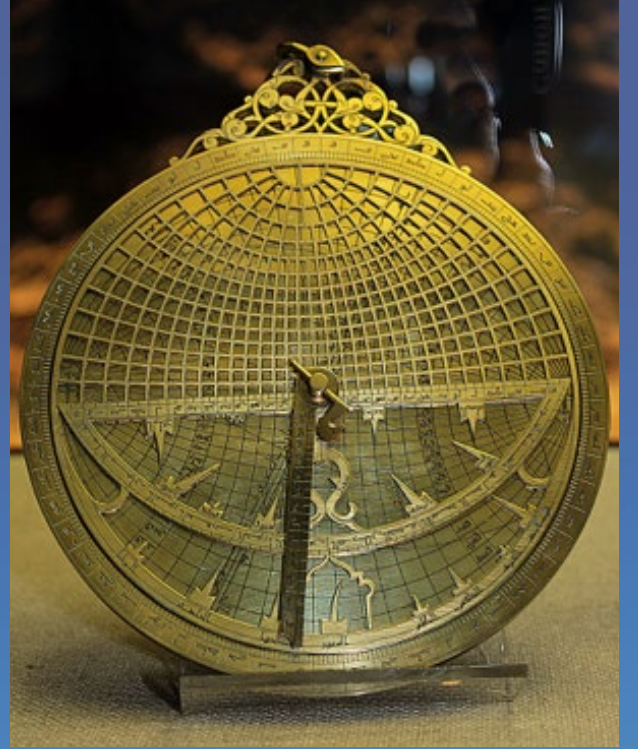
Usturlap

Çok eski çağlardan beri insanların gökyüzüne olan merakı, konumu ve zamanı gökyüzüne bakarak belirleme çabaları birçok farklı aletin icat edilmesine yol açtı. Bu aletlerin en eskilerinden biri de usturlap.

Görselede, 1575 yılında açılan İstanbul Rasathanesinin kurucusu Takiyyüddin merkezdeki bilginlerle usturlap ve diğer gök bilim ekipmanları üzerinde çalışıyor.

Usturlap, yıldız konumlarının takibi; Güneş'in doğuş ve batış zamanının, bulunulan enlemin ve yönlerin belirlenmesi; nehir ve göllerin genişliğinin, dağların yüksekliklerinin ve Dünya'nın çapının hesaplanması gibi birçok konuda bilginlere yardımcı oldu. Âdeta kullanıldığı dönemin bilgisayarı gibi işlev görüyordu.

İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesinde bulunan bir usturlap modeli.

Usturlap Yunancadan gelen bir sözcüktür. Yıldız anlamına gelen "astron" ve yakalamak anlamına gelen "lambanein" sözcüklerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir. Yıldız yakalayan olarak Türkçeye çevrilebilir.

Özellikle İslam coğrafyasında yaşayan bilginler, usturlabı hem bilimsel araştırmalarında hem de ibadet saatlerini ve Kâbe'nin yönünü belirlemede kullanmış. Siz de usturlabın basit bir modelini kullanarak enleminizi bulmaya ne dersiniz?

Dünya üzerindeki enleminizi bulmak için Kutup Yıldızı'ndan yararlanabilirsiniz. Kutup Yıldızı'nı gökyüzünde bulmak için görülmesi daha kolay olan Büyükayı Takımyıldızı yardımcı olur. Önce Büyükayı Takımyıldızı'nın parlak yıldızlarının oluşturduğu kepçe şeklini bulun. Kepçe sapına en uzak iki yıldız doğrultusunda, yıldızlar arasındaki mesafenin beş katı kadar ilerlerseniz Kutup Yıldızı'na ulaşırsınız. Çizimde de Kutup Yıldızı'nın yerini görebilirsiniz.

Çizimdekine benzer biçimde; üzerinde 0'dan 90'a açılı okuyabileceğiniz bir kartonu pipet boyunca yapıştırın. Pipetin ucuna bir ağırlık bağladığınız ipi sabitleyin. Usturlap modelini, pipetin içinden Kutup Yıldızı'nı görebileceğiniz biçimde tutun. İpin gösterdiği yeri elinizle tutun ve üzerine geldiği açıyı okuyun. Bu sayede kaçınıcı enleminde olduğunuzu bulabileceksiniz.

Usturlapla
Güneş'e
bakmayın.

